

Мельник Сергій Володимирович, курсант навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри криміналістичного забезпечення та судових експертиз навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ *Воробей О. В.*

ВИГОТОВЛЕННЯ ТА ПІДРОБЛЕННЯ СУЧАСНИХ ВІТЧИЗНЯНИХ ДОКУМЕНТІВ, ЩО СУПРОВОДЖУЮТЬ ТРАНСПОРТНІ ЗАСОБИ

Сучасні вітчизняні посвідчення водія на пластиковій основі виготовляються на державному підприємстві Поліграфкомбінаті «Україна».

Для виготовлення документів на пластиковій основі на підприємстві ПК «Україна» організовано спеціалізований виробничий підрозділ, який оснащено обладнанням друку на не вбирних матеріалах, в тому числі на пластикових основах, а саме друкарською машиною KBA Rapida-75-6 CX FO SARC ALV2 оснащеною секціями УФ-сушки формат 530x750 мм та автоматичною машиною трафаретного друку Sakura MS-80A формат 800x550 мм. Для друку використовуються захисні фарби- останні напрацювання світового лідера у виробництві захисних фарб – компанії SICPA. На машині трафаретного друку можуть наноситися різні види захисних фарб, такі як оптико перемінні фарби OVI та SicpaOasis.

Дві ламінаційні лінії Melzer по виготовленню пластикових паспортних сторінок формату ID-3 та карток формату ID-1 з можливістю нанесення магнітної або голографічної стрічки (продуктивність 50 000 одиниць ID-3 на добу та 160 000 відповідно ID-1 на добу). Картки виготовляються з полікарбонату та ПВХ. Лінії мають можливість виготовляти ID-карти з імплантованим чипом, наносити голографічні захисні елементи(ГЗЕ) як на поверхню карти, так і імплантувати ГЗЕ у товщу пластику, наносити голографічну стрічку, наносити самоклеючий стікер, магнітну стрічку та панель для підпису, покривати карту захисною плівкою. Лінія здатна виготовляти

банківські карти, старт карти, ID-карти, дозвільні карти, у тому числі і з імплантованим електронним носієм.

Персоналізація карт формату ID-1 та запис інформації на чип відбувається на обладнанні Pearl ID Ruhlamat (Німеччина). Персоналізація карток відбувається методом лазерного гравіювання – під дією лазерного опромінення пластик змінює свої оптичні властивості, при чому це відбувається у товщі самого пластику, а отже робить нанесену інформацію такою, яку неможливо видалити з поверхні карти, не зруйнувавши її. Запис інформації може бути здійснено як на контактні, так і на безконтактні чипи. Лазерне гравіювання та запис інформації на електронний носій карток формату ID-1 проходить за один крок.

Бланк національного посвідчення водія виготовляється з полімерного матеріалу - полікарбонату – формату ID-1 згідно з ДСТУ ISO/IEC 7810:2008 «Картки ідентифікаційні. Фізичні характеристики» (ISO/IEC 7810:2003, IDT).

На лицьовому боці бланка посвідчення надруковано: у верхній частині чорною фарбою – код держави «UA». Назву держави «Україна», назву документа «ПОСВІДЧЕННЯ ВОДІЯ» українською, російською, англійською, французькою мовами. Верхня частина відділена від основної лінією позитивного мікротексту «ПОСВІДЧЕННЯ ВОДІЯ ВОДИТЕЛЬСКОЕ УДОСТОВЕРЕНИЕ DRIVING LICENCE PERMIS DE CONDUIRE».

Три сітки змінної геометрії, у яких виконано стилізовані зображення тризуба і Державного Прапора України. Фрагмент сітки виконано з ліній позитивного мікротексту «ПОСВІДЧЕННЯ ВОДІЯ». Дві лінії позитивного мікротексту «ПОСВІДЧЕННЯ ВОДІЯ». У верхній правій частині оптико-перемінною фарбою надруковано зображення карти України. Нижче послідовно згори донизу надруковано номери полів. У лівій частині бланка посвідчення розміщується поле для нанесення відцифрованого образу обличчя особи.

Одну з сіток виконано способом ірисного офсетного друку, що створює плавний перехід блакитного кольору, який під дією ультрафіолетового проміння набуває світіння. Фарбою, невидимою при денному світлі, яка під дією ультрафіолетового проміння набуває свічення зеленого кольору, надруковано зображення малого Державного Герба України та Державного Прапора України.

На зворотному боці бланка посвідчення надруковані дві захисні сітки змінної геометрії, у яких виконано зображення малого Державного Герба України, орнамент, дві вертикальні лінії та горизонтальну лінію позитивного мікротексту. У верхньому лівому кутку виділено біле поле для нанесення одновимірного штрих-коду. Зліва зверху вниз – список даних, які вносяться в документ. Праворуч надруковано таблицю з категоріями транспортних засобів, піктограмами і полями.

УФ-флуоресцентною фарбою, невидимою при денному світлі, нанесено слова: «ПОСВІДЧЕННЯ ВОДІЯ ВОДИТЕЛЬСКОЕ УДОСТОВЕРЕНИЕ DRIVING LICENCE PERMIS DE CONDUIRE» перемінного розміру у вигляді чотирьох хвилястих ліній. Серія та номер бланка посвідчення, які складаються з трьох літер та шести цифр, реквізити виготовлювача бланка посвідчення виконуються способом лазерного гравіювання. Персоналізація бланка посвідчення здійснюється способом кольорового ретрансферного друку за допомогою спеціальної плівки [1].

Документи, що супроводжують транспортні засоби, завжди намагались підробити. Не стали виключенням і документи на пластиковій основі. Як відомо, розрізняють два види підробки: «повна» підробка, коли фальшивий документ виготовляється повністю, і «часткова» підробка, коли в справжній документ вносяться певні зміни.

Перші підробки виготовлялись шляхом сканування оригінального бланку, у подальшому з використанням кольорового принтера виконувалось друкування підробленого бланка, як правило, на паперовій основі, з наступним нанесенням персональної інформації та захисних плівок. Оскільки зображення за загальними ознаками та якістю друку суттєво відрізнялись від встановленого зразку, тому у експертів не виникало труднощів з вирішенням питання стосовно встановлення способу їх підробки. Окрім цього, при дослідженні в ультрафіолетових променях перші підробки інтенсивно світилися, оскільки вони друкувались на папері. Траплялись випадки, коли на неякісно підроблених бланках були нанесені оригінальні голографічна та захисна плівки.

Наступні, більш якісні підробки, виготовлялись шляхом часткової зміни даних в офіційно виданих документах з використанням оригінальних захисних плівок. За виключенням

окремих елементів, зовнішній вигляд та конструкція таких документів відповідали встановленим зразкам.

Підробки цього типу слід досліджувати при збільшенні що найменше 16×, звертаючи увагу на спосіб нанесення персональних даних та на пошук залишків первинного тексту. Також, як правило, на таких підробках нанесена оригінальна голографічна та захисна плівки, тому їх виявлення без збільшувальних приладів в процесі перевірки на дорозі доволі проблематичне. На сьогодні більш якісні підробки виготовляються шляхом розшарування захисних плівок та видалення первинного змісту персональних даних в офіційно виданих документах з наступним нанесенням на справжній бланк вторинної інформації з наступним покриттям оригінальними захисними плівками.

Враховуючи, що при такому способі підробки використовуються оригінальний бланк, оригінальні захисні плівки, вторинна інформація наноситься відповідним способом друку, такі документи за своїми характеристиками – конструкцією, способами друку та персоналізації відповідають аналогічним зразкам, що офіційно видаються підрозділами. Тому такі документи мають усі елементи захисту і навіть з застосуванням експертних методів та приладів з різними джерелами освітлення встановити факт підробки або внесення змін доволі складно і вдається це не завжди [2, с. 297].

Отже, підсумовуючи викладене можна сказати, що вбачається необхідність терміново посилення захисту даної категорії документів шляхом застосування додаткових методів захисту наприклад: нанесення написів або зображень поверх персональних даних, нанесення персональних даних способом лазерного гравіювання, нанесення номера документа після персоналізації методом лазерної перфорації.

Список використаних джерел

1. Поліграфкомбінат «Україна» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pk-ukraine.gov.ua>. – Назва з екрана.
2. Науменко С. М. Способи підробки свідоцтв про реєстрацію транспортних засобів та проблемні питання їх експертного дослідження / С. М. Науменко // Криміналістика и судебная экспертиза. – Вып. 58. – Ч. 2. – Киев, 2013. – С. 294–302.